

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın **Sağlık Bakanı Sayın Kemal Memişoğlu** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri uyarınca yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

ÖZGÜL SAKI

İstanbul Milletvekili

Göçmen Mülteci Dayanışma Ağı'nın Ocak ayında yayınladığı **“Gölgede Kalan Yaşamlar: Göçmen ve Mültecilerin Sağlık Hakkına Erişim Engelleri ve Yaşanan Hak İhlalleri”** raporu ve saha gözlemleri, Türkiye’de göçmen ve mültecilerin sağlık hakkına erişiminin münferit aksaklıklar değil; idari kararlar, mali bariyerler ve güvenlikçi uygulamalar yoluyla sistematik biçimde sınırlandırıldığını ortaya koymaktadır. Nisan 2025’te geçici koruma kapsamındaki kişilerin ASM kayıtlarının silinmesi, birinci basamak koruyucu sağlık hizmetlerinde kopuş yaratmış; bu durum halk sağlığı açısından ciddi riskler doğurmuştur.

Göçmen bebek ölüm hızı ve anne ölüm oranlarının Türkiye ortalamasının üzerinde seyretmesi; dil bariyeri, yoksulluk ve güvenlik baskısı nedeniyle gebelik-doğum-lohusalık hizmetlerine erişimin gerilemesi, koruyucu sağlık yükümlülüğünün yerine getirilmediğini göstermektedir. Ayrıca katılım payı uygulamaları, 3.000 TL GSS prim şartı ve kamu hastanelerinde uygulanan “turist tarifi”, sağlık hizmetinin metalaştırıldığını göstermektedir. Sağlık hizmetinin borç, ücret ve sınır dışı edilme korkusuyla iç içe geçirilmesi; sistemi şifa üreten bir kamusal alan olmaktan çıkarıp dışlayıcı bir mekanizmaya dönüştürmektedir. Öte yandan Tüberküloz ve HIV gibi takip gerektiren sağlık durumlarının idari gözetim ve sınır dışı süreçleriyle ilişkilendirilmesi; bulaşıcı hastalıkların “tahdit kodları” üzerinden kriminalize edildiği iddiaları ise tıbbi etik ve temel halk sağlığı ilkeleriyle bağdaşmamaktadır.

Yaklaşık 1 milyon göçmen işçinin yoğun sömürü koşullarında çalıştığı bir tabloda, sağlık hakkını prim-katılım payı-fahiş tarife üçgenine sıkıştırmak; iş cinayetleri ve meslek hastalıkları dahil olmak üzere işçi sağlığında ağır sonuçlar doğuracaktır.

Bu bağlamda;

1. Nisan 2025’te geçici koruma kapsamındaki kişilerin ASM kayıtlarının silinmesi kararının hukuki dayanağı nedir? Bu karar hangi makam tarafından alınmış; karar öncesinde halk sağlığına etkisine ilişkin herhangi bir bilimsel değerlendirme yapılmış mıdır? Yapılmadıysa, bu karar hangi gerekçeyle yürürlüğe konulmuştur?
2. ASM kaydı silinen kişi sayısı Türkiye genelinde ve il bazında kaçtır? Bu kararın kaç bebek, kaç gebe ve kaç kronik hastayı birinci basamak hizmetlerin dışına ittiğini açıklayacak mısınız?
3. 317 bin 128 bebeğin aşı ve gelişim takibinden mahrum kaldığı iddiası doğru mudur? Doğruysa bu durumdan doğan sorumluluğu hangi idari makam üstlenmektedir?

4. ASM hattından çıkarılan çocuklar ve gebeler için telafi aşılması ve izlem planı hazırlanmış mıdır? Hazırlanmadıysa oluşan aşı açığının ve halk sağlığı riskinin sorumluluğu kime aittir?
5. Göçmen çocukların aşılama oranlarında son yıllarda düşüş yaşanmış mıdır? Bu düşüşün kamuoyundan gizlenmesi söz konusu mudur?
6. ASM'den GSM/YUP hattına yönlendirme sonucu birinci basamak hizmetlerde oluşan kapasite yetersizliği ve izlem kopuşuna karşı hangi somut tedbirler alınmıştır?
7. 1 Ocak 2026 itibarıyla getirilen katılım payı uygulaması hangi gerekçeyle hayata geçirilmiştir? Bu uygulama nedeniyle sağlık hizmetine erişemeyen kişi sayısı kaçtır? Sağlık hizmetinin ödeme gücüne bağlanması anayasal bir hak olan sağlık hakkıyla nasıl bağdaştırılmaktadır?
8. Ücret ödeyememe nedeniyle bebeklerin ailelerine teslim edilmediği ve cenazelerin borç nedeniyle bekletildiği iddiaları doğru mudur? Bu uygulamaların açıkça yasaklandığına dair Bakanlığınızın bir talimatı var mıdır?
9. "Turist tarifesi" uygulamasıyla göçmenlerden yurttışlara göre kat kat fazla ücret alınmasının hukuki ve etik gerekçesi nedir? Bu uygulamadan elde edilen gelir kalemi nedir ve bu gelir hangi bütçe kalemine aktarılmaktadır?
10. Uluslararası kurumların sahadan çekilmesi sonrası oluşan boşlukta yeni bir "sağlık piyasası" olduğu iddiaları doğru mudur? Sağlık hizmetinin piyasalaşmasına ilişkin Bakanlığınızın resmi politikası nedir?
11. Tercüman desteğinin azaltıldığı veya çekildiği iddiaları doğru mudur? Tercüman yokluğu nedeniyle hizmet reddi yaşanması halinde sorumluluk kime aittir?
12. Tercüman eksikliği veya statü temelli ayrımcılık nedeniyle kaç denetim yapılmış, kaç idari yaptırım uygulanmıştır?
13. Kişi başına 3.000 TL GSS prim şartının hukuki dayanağı nedir? Bu prim şartı nedeniyle kaç kişi fiilen sağlık sisteminin dışına itilmiştir?
14. Göçmen işçilerde iş cinayeti ve meslek hastalığı başvurularının seyri nedir? GSS dışına itilen bir işçinin iş cinayeti sonrası sağlık hizmetine erişememesi durumunda sorumluluk hangi kamu makamına aittir?
15. Göçmen bebek ölüm hızı ve anne ölüm oranlarının Türkiye ortalamasının üzerinde seyretmesi Bakanlığınız tarafından kabul edilmekte midir? Bu farkın yapısal nedenlerine ilişkin bir politika değişikliği planlanmakta mıdır?
16. Gebe izlem, doğum ve lohusalık hizmetlerinde göçmen kadınların dil bariyeri ve güvenlik baskısı nedeniyle hizmete erişemediği iddiaları doğru mudur? Bu konuda özel ve bağlayıcı bir program yürütülmekte midir?
17. Tüberküloz ve HIV gibi takip gerektiren sağlık durumlarında tedavi sürekliliğinin kesintiye uğradığı iddiaları doğru mudur? Bu durumun halk sağlığı açısından yaratacağı risklere ilişkin Bakanlığınızın değerlendirmesi nedir?

18. Geri Gönderme Merkezlerinde sağlık hizmeti sunumunun bağımsız ve şeffaf denetime açık olup olmadığı konusunda kamuoyuna açıklanmış bir rapor var mıdır?

19. “Tahdit kodları” (G74 ve G78) üzerinden bulaşıcı hastalıkların idari gözetim ve sınır dışı süreçleriyle ilişkilendirilmesi uygulaması sürmekte midir? Bu uygulamanın sağlık hakkını ihlal ettiği yönündeki eleştirilere yanıtınız nedir?

20. Sağlık kurumlarında kolluk varlığı veya kimlik kontrolü nedeniyle başvurudan kaçınma olgusunu ortadan kaldırmaya yönelik açık bir talimatınız var mıdır? Sağlık kurumları güvenli alan olarak tanımlanmış mıdır?

21. Kayıtsız göçmenlerin acil servis dahil sağlık hizmetlerine ücret ve gözaltı korkusu nedeniyle başvurmadığı iddialarına karşı hangi bağlayıcı düzenlemeler yapılmıştır?

22. Göçmen Sağlığı Merkezleri ve YUP'larda psikososyal, travma ve üreme sağlığı hizmetlerinin yetersiz olduğu iddiaları doğru mudur? Kadınlar ve LGBTİ+ göçmenler için özel birim oluşturulmuş mudur?

23. STK'ların sahadan uzaklaştırılmasının hizmetlerde “tam bir yıkım” yarattığı iddiasına ilişkin Bakanlığınızın resmi değerlendirmesi nedir?

24. ASM kayıtlarının silinmesi ve mali bariyerlerin artırılmasının “deportizasyon baskısı” yarattığı yönündeki iddiaları reddediyor musunuz? Bu konuda yapılmış bir etki analizi var mıdır?

25. Bakanlığınız, göçmen/mülteci sağlığında yaşanan tabloyu açık biçimde bir halk sağlığı krizi olarak kabul etmekte midir? Eğer etmiyorsa, bu ağır göstergeleri nasıl açıklamaktadır?

26. İstanbul'da Göçmen Sağlığı Merkezlerinin sayısı, personel kapasitesi ve randevu süreleri nedir? Mevcut kapasite ihtiyacı karşılamakta mıdır?

27. İstanbul'da Yabancı Uyruklular Polikliniklerinin dağılımı nedir? Yoğun ilçelerde (örneğin Beyoğlu) YUP bulunmamasının gerekçesi nedir?

28. İstanbul Aksaray'daki GSM'nin fiilen işlevsiz olduğu iddiası doğru mudur? Bu merkeze ilişkin son denetim raporu nedir?